

Către: Adrian Gavrilă
Ministrul Finanțelor

Dumitru BUDIANȘCHI
Președintele Comisiei Naționale a Pieței Financiare

Nr. 74 din 11.06.2026

Ref.: Comentarii și propuneri la proiectul de lege privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile rezidențiale

Stimate domnule Gavrilă,
Stimate domnule Budianschi,

Vă salutăm în numele Camerei de Comerț Americane din Moldova (în continuare „AmCham Moldova”).

AmCham Moldova apreciază eforturile autorităților de elaborare a proiectului de lege privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile rezidențiale, precum și obiectivul urmărit de consolidare a protecției consumatorilor și de aliniere a cadrului normativ național la standardele europene prevăzute de Directiva 2014/17/UE.

În urma examinării proiectului, AmCham Moldova formulează prezentul set de observații și propuneri, care urmăresc asigurarea unui echilibru adecvat între protecția consumatorilor, funcționarea eficientă a pieței de creditare și menținerea unor condiții de reglementare clare, previzibile și proporționale pentru participanții profesioniști ai pieței.

Propunerile expuse mai jos au ca scop clarificarea unor prevederi susceptibile de interpretări neuniforme, evitarea unor sarcini administrative sau operaționale disproporționate și asigurarea unei transpuneri echilibrate a Directivei 2014/17/UE, fără depășirea nejustificată a standardelor europene aplicabile.

1. În forma actuală, art. 2 alin. (1) lit. b) include creditele acordate pentru dobândirea sau menținerea dreptului de proprietate asupra unui „teren destinat construcției”, asupra unei „construcții existente” ori asupra unui „bun imobil aflat în construcție”. Proiectul nu stipulează suficient de clar că aceste bunuri trebuie să aibă destinație rezidențială, deși scopul declarat al legii este protecția consumatorilor care contractează credite pentru bunuri imobile rezidențiale.

2.

Respectiv, această formulare poate extinde artificial domeniul legii asupra unor credite care nu au legătură reală cu imobilele rezidențiale (ex. terenuri pentru construcții comerciale, terenuri agricole, spații comerciale sau construcții cu destinație mixtă).

În acest sens, propunem expunerea art. 2 alin. (1) lit. b) în următoarea redacție:

”b) contractelor de credit acordate consumatorilor în scopul dobândirii sau menținerii dreptului de proprietate asupra unui bun imobil cu destinație rezidențială, inclusiv asupra terenului destinat construcției unei locuințe, asupra unei locuințe existente ori asupra unui bun imobil rezidențial aflat în construcție.”.

3. La art. 3, definiția noțiunii de „bun imobil rezidențial” necesită o formulare mai clară și mai restrictivă în ceea ce privește sintagma „teren destinat construcției”. În redactarea actuală, aceasta este prea largă și poate conduce la extinderea nejustificată a domeniului de aplicare al legii asupra unor bunuri care nu au legătură directă cu destinația rezidențială avută în vedere de proiect.

În lipsa unei referiri exprese la destinația locativă a construcției, noțiunea ar putea include terenuri destinate construcțiilor comerciale, industriale, agricole sau altor tipuri de dezvoltări imobiliare care nu urmăresc satisfacerea necesităților locative ale consumatorilor.

Propunem expunerea noțiunii de „bun imobil rezidențial” în următoarea redacție:

„bun imobil rezidențial – orice bun imobil destinat locuirii unei persoane fizice sau a familiei acesteia, inclusiv bunurile imobile aflate în curs de construcție, precum și terenurile destinate construirii unor asemenea bunuri imobile, în măsura în care destinația rezidențială rezultă din actele cadastrale, autorizațiile de construire sau din contractele încheiate cu consumatorul.”.

Cu referire la definiția de „creditor non-financiar”, reținem că, creditorii financiari (băncile, OCN-urile) sunt supuse autorizării, supravegherii, cerințelor de raportare și conformitate. În cazul în care creditorul non-financiar nu va cădea sub incidența unor astfel de cerințe și reguli de conformare, există riscul unei concurențe neloiale. Mai mult ca atât, debitorii ar putea migra de la creditorii financiari spre creditorii non-financiari, având în vedere că modalitatea de obținere a creditelor va fi mult mai ușoară și accesibilă.

Considerăm necesară reglementarea expresă a obligației creditorilor non-financiari similar creditorilor financiari, de a respecta regulile de conduită pe piață și de protecție a consumatorilor, la fel ca și instituțiile financiare (bănci, OCN).

Pentru aplicarea corectă și uniformă a cadrului legal, considerăm oportun a reglementa în proiectul de lege, obligația creditorilor non-financiari de a respecta cerințele legale privind informațiile precontractuale, calculul și limitele costurilor aferente creditelor, evaluarea bonității clienților/potențialilor clienți etc. Proiectul de lege urmează să indice expres modalitatea de control a creditorilor non-financiare, întru evitarea abuzului acestei categorii de creditori în desfășurarea activității sale.

4. Art. 4 alin. (7) lit. a) necesită completare, întrucât redacția actuală exclude de la plafonul de 0,005% doar primele de asigurare, costurile aferente înregistrării sau radierii ipotecii și costurile aferente evaluării bunurilor imobile, fără a se referi expres și la costurile de constituire și/sau modificare a garanției. Această omisiune poate genera interpretări neunitare și poate conduce la includerea unor costuri notariale, cadastrale sau ale altor terți legate de constituirea garanției în plafonul de 0,005%, deși aceste costuri nu constituie venit al creditorului.

Totodată, plafonul de 0,005% pe zi aplicat tuturor costurilor aferente încheierii și executării contractului limitează disproporționat posibilitatea creditorului de a recupera costurile fixe și obiectiv justificate suportate la etapa acordării creditului, inclusiv costurile de analiză, verificare, conformitate și procesare (comision de

acordare). Problema nu este doar valoarea plafonului, ci mecanismul de calcul - „pentru fiecare zi de utilizare efectivă a creditului”. Aceste costuri apar integral la începutul relației contractuale și nu depind de durata efectivă de utilizare a creditului, indiferent dacă ulterior creditul este utilizat 3 luni, 1 an sau 10 ani.

Aplicarea mecanică a plafonului zilnic poate genera efecte disproporționate, mai ales în cazurile de rambursare anticipată, când costurile inițiale deja suportate de creditor sunt recalificate ex post ca fiind excesive prin raportare la o durată efectivă redusă de utilizare a creditului.

Propunere de redacție pentru lit. a), alin. (7):

”a) oricăror plăți, inclusiv sub formă de comisioane, taxe sau alte costuri suportate de consumator, dacă acestea depășesc, raportat la fiecare zi de utilizare efectivă a creditului, 0,005% din valoarea totală a creditului, altele decât primele de asigurare, costurile aferente constituirii, modificării, înregistrării sau radierii ipotecii, costurile aferente evaluării bunurilor imobile și comisioanele unice de acordare sau analiză a creditului, în măsura în care acestea sunt indicate expres în contract, sunt incluse în DAE și reflectă costuri administrative și operaționale rezonabile, suportate de creditor la etapa acordării creditului.”.

5. Propunem excluderea art. 4 alin. (7) lit. b), or limitarea impusă pentru plafonul de 25% la rata dobânzii nu ține cont de durata creditului, tipul produsului, structura garanției.

Instituirea unui plafon fix de 25% pentru rata dobânzii aferente creditului reprezintă o limitare rigidă a mecanismului de formare a prețului creditului, fără a fi justificată printr-o analiză de impact asupra pieței, asupra costului de finanțare al creditorilor, asupra profilului de risc al consumatorilor și asupra accesului la credit.

Directiva 2014/17/UE, pe care proiectul urmărește să o transpună, nu impune un plafon nominal al ratei dobânzii. Reglementarea europeană pune accent pe transparență, informarea consumatorului, calcularea și comunicarea DAE, evaluarea bonității și practici responsabile de creditare. Prin urmare, introducerea unui plafon fix de 25% depășește cerințele de transpunere și poate afecta disproporționat activitatea creditorilor.

Un plafon unic nu ia în considerare tipul creditului, durata acestuia, costul resurselor atrase, inflația, evoluțiile pieței monetare, structura garanției și costurile de conformitate impuse creditorilor. În consecință, o asemenea limitare poate conduce la restrângerea accesului la credit pentru consumatori și la reducerea concurenței pe piață.

6. Referitor la prevederile art. 6 din proiectul de lege menționăm că, în forma actuală creează confuzii privitor la cerințele ce urmează să la întrunească personalul, durata și nivelul de instruire obligatorie.

Menționăm că, pentru companiile cu mai puțini angajați care vor fi implicați în creditarea ipotecare, formarea profesională și evaluarea personalului, ar putea genera costuri semnificative, astfel, considerăm oportună completarea art. 6 alin. (2) cu următoarea formulare: „Formarea profesională (inițială/continuă) și evaluarea pot fi realizate intern sau la alegere prin intermediul furnizorilor externi de instruire.”

La alin. (3) al art. 6 din proiectul de lege se propune reformularea prevederii: „Creditorii, intermediarii de credite sau reprezentanții desemnați pot decide exceptarea de la susținerea examenului a personalului care deține diplomă de licență în domeniul economic sau juridic, în măsura în care apreciază că studiile absolvite asigură un nivel adecvat de cunoștințe și competențe pentru realizarea activităților prevăzute la alin. (1).”, după cum urmează:

„Sunt exceptați de la susținerea examenului persoanele care dețin diplomă de licență/masterat în domeniul economic sau juridic precum și persoanele care, la data intrării în vigoare a legii, dețin o experiență de cel puțin 2 ani în activitatea de creditare, acestea din urmă cu obligația participării la programele de formare continuă prevăzute de prezenta lege.”

Cât privește alin. (5) al art. 6 din proiect, considerăm necesară completarea acestuia cu următoarea formulare: „Personalul care, la data intrării în vigoare a legii, deține o experiență de cel puțin 2 ani în activitatea de creditare poate fi considerat ca îndeplinind cerințele inițiale de competență, cu obligația participării la programele de formare continuă prevăzute de prezenta lege.”

7. Propunem excluderea art. (8) alin. (2), or, interdicția privind formulările care pot crea așteptări nejustificate este deja acoperită de cerința generală de la alin. (1) — publicitatea trebuie să fie corectă, clară și să nu inducă în eroare. Menținerea alin. (2) introduce o interdicție suplimentară cu un conținut vag și subiectiv („așteptări nejustificate”), care poate genera interpretări arbitrare din partea autorității de supraveghere și expune creditorii unui risc de sancționare imprevizibilă.

Subsidiar, dacă alin. (2) este menținut, acesta ar trebui condiționat de emiterea unor ghiduri interpretative clare de către autoritatea de supraveghere, care să definească sfera noțiunii de „așteptări nejustificate” și să ofere exemple concrete de aplicare. În lipsa unor astfel de ghiduri, prevederea rămâne prea subiectivă pentru a permite o conformare predictibilă.

8. Art. (9) alin. (2) lit. f) și i) prevăd: „Informațiile standard indică: f) dacă este cazul, durata contractului de credit; i) dacă este cazul, numărul ratelor;”.

Includerea numărului de rate ca element obligatoriu în publicitate este redundantă, dat fiind că durata contractului (lit. f) și valoarea ratelor (lit. g) sunt deja prevăzute ca informații standard. Numărul ratelor se deduce matematic din aceste două elemente, fără a adăuga valoare informațională reală pentru consumator. Includerea sa obligatorie în orice publicitate încarcă inutil mesajul publicitar și poate afecta lizibilitatea informațiilor cu adevărat relevante.

Astfel, propunem eliminarea lit. i) sau reformularea acesteia ca element opțional.

9. Aferent art. (9) alin. (2) lit. k), proiectul nu prevede un text standardizat pentru avertismentul privind consecințele nerespectării angajamentelor, lăsând formularea la latitudinea creditorului și expunându-l riscului că CNPF va considera textul ales inadecvat.

În acest sens, propunem fie introducerea unui text standardizat în anexa legii, fie acordarea expresă a dreptului creditorului de a utiliza texte alternative pre-aprobate de CNPF, similar modelului utilizat în mai multe state membre UE.

10. Potrivit art. 9 alin. (3), informațiile prevăzute la alin. (2) lit. c) – i) sunt prezentate printr-un exemplu reprezentativ și sunt conforme cu respectivul exemplu reprezentativ, de la început până la sfârșit.”.

Cerința ca informațiile din publicitate să fie conforme cu exemplul reprezentativ „de la început până la sfârșit” este tehnic imposibil de respectat în cazul DAE, care, prin natura sa, se modifică pe parcursul derulării contractului în funcție de comportamentul de plată al debitorului, rambursările anticipate parțiale, modificările

ratei dobânzii flotante sau restructurările ulterioare. DAE reprezintă o estimare calculată pe baza unor ipoteze valabile la momentul încheierii contractului, nu o valoare fixă garantată.

Propunem reformularea în sensul că exemplul reprezentativ reflectă condițiile valabile la momentul publicității, cu mențiunea expresă că DAE este calculată pe baza ipotezei respectării integrale a graficului de plăți și poate varia pe durata contractului în funcție de circumstanțele reale de executare.

11. Propunem excluderea sintagmei „cu caractere de aceeași mărime” din art. (9) alin. (6).

Este imposibil de implementat în practică într-un material publicitar — ierarhia vizuală, lizibilitatea și designul publicitar impun în mod firesc utilizarea unor dimensiuni diferite de caractere pentru diferite elemente de informație. Cerința în forma actuală ar face practic orice publicitate neconformă. Este suficientă cerința ca informațiile să fie clare, vizibile și ușor de citit.

12. Propunem reformularea art. (9) alin. (8) după cum urmează: „Prevederile prezentului articol se aplică în coroborare cu prevederile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Legii nr. 105/2003 privind protecția consumatorilor. În cazul aspectelor specifice publicității contractelor de credit reglementate de prezenta lege, se aplică dispozițiile acesteia în calitate de norme speciale.”.

Propunerea respectivă are drept scop clarificarea modului în care se va aplica prezenta lege față de normele generale privind publicitatea și protecția consumatorilor. Această clarificare asigură o aplicare mai uniformă și ușor de interpretat a normelor.

13. Art. 11 alin. (1) necesită clarificare, întrucât sintagma „pun la dispoziție, în orice moment” este prea generală și poate genera interpretări neunitare în aplicare. Textul nu stabilește cui se pun la dispoziție informațiile generale, prin ce mijloace, la ce etapă a relației cu consumatorul și în ce condiții se consideră că obligația creditorului a fost executată. Pentru un creditor, această neclaritate poate crea un risc de sancționare, deoarece autoritatea de supraveghere sau consumatorul ar putea interpreta diferit obligația: afișare pe site, comunicare individuală, transmitere la cerere, disponibilitate în oficii, anexare la ofertă etc.

Problema nu este obligația de informare în sine, ci lipsa unei formule verificabile. O normă care impune creditorului să „pună la dispoziție” informații trebuie să indice modalitatea minimă de conformare. În lipsa acesteia, creditorul nu știe exact ce probe trebuie să păstreze pentru a demonstra că a respectat legea.

Pentru asigurarea unei aplicări uniforme și pentru evitarea unor interpretări excesive, se propune completarea normei cu indicarea expresă a beneficiarilor informației și a modalităților prin care obligația se consideră îndeplinită.

În acest sens, propunem următoarea redacție pentru art. 11 alin. (1).

”(1) Creditorii, intermediarii de credite și reprezentanții desemnați pun la dispoziția consumatorilor și a potențialilor consumatori, informații generale clare și ușor de înțeles privind contractele de credit, prin publicarea acestora pe pagina web oficială, dacă există, și/sau prin afișarea ori furnizarea acestora la sediile și subdiviziunile în care se desfășoară activitatea cu consumatorii, pe suport de hârtie, pe un alt suport durabil sau în formă electronică.”.

14. Art. 12 alin. (3) necesită clarificare, întrucât sintagma „evitând utilizarea expresiilor tehnice, juridice sau financiar-bancare” este prea largă și lipsită de previzibilitate.

În materia contractelor de credit garantate cu ipotecă sau legate de bunuri imobile rezidențiale, utilizarea unor termeni juridici și financiari este inevitabilă și necesară, inclusiv pentru respectarea cerințelor legale de informare.

Prin urmare, considerăm că obligația creditorului urmează a fi formulată într-un mod mai clar și mai previzibil, după cum urmează:

”(3) Creditorul furnizează consumatorului orice alte informații suplimentare într-un document separat, care poate fi anexat la FEIS. Informațiile furnizate consumatorilor trebuie redactate într-un limbaj clar, concis și accesibil, evitând utilizarea expresiilor tehnice, juridice sau financiar-bancare, precum și a prescurtărilor sau inițialelor, cu excepția celor prevăzute expres de lege sau consacrate în limbajul uzual. În cazul în care utilizarea termenilor tehnici, juridice sau financiar-bancare este necesară, aceștia vor fi explicați în mod explicit, în scris, la solicitarea consumatorului, fără perceperea unor costuri suplimentare.”.

15. Referitor la prevederile art. 12 alin. (10) , menționăm că, cerința furnizării verbale a elementelor din secțiunile 3-6 ale FEIS este practic imposibil de respectat, dat fiind că acestea conțin informații numerice complexe, calcule DAE, scenarii de variație a ratei dobânzii, defalcări detaliate ale costurilor, care nu pot fi transmise și înțelese corespunzător pe cale verbală.

Astfel, propunem fie limitarea obligației la informațiile din secțiunile 5 și 6 (număr, frecvență și valoare rate), care sunt suficient de simple pentru a fi comunicate verbal, fie impunerea obligației de transmitere a FEIS complete pe suport durabil imediat după comunicarea telefonică.

16. Art. 14 obligă creditorul să ofere explicații cu privire la contract, caracteristicile produsului, efectele juridice și serviciile accesorii. Aceste elemente se suprapun în mare parte cu informațiile din FEIS și cu informațiile generale prevăzute la art. 11–12.

În lipsa unei delimitări clare între „informații” și „explicații”, există riscul ca art. 14 să fie interpretat ca o obligație de repetare formală a acelorași informații, prin documente suplimentare, ceea ce ar împovăra inutil activitatea creditorilor fără a aduce o protecție reală suplimentară consumatorului. O asemenea dublare poate crea dificultăți de conformare, costuri administrative suplimentare și incertitudine privind dovada îndeplinirii obligațiilor legale.

Se propune clarificarea faptului că obligația prevăzută la art. 14 are ca obiect explicarea informațiilor deja furnizate consumatorului, nu transmiterea repetată a acelorași informații prin documente distincte.

Astfel, alin. (1), art. 14, propunem a fi expus în următoarea redacție:

„(1) Creditorii, intermediarii de credite sau reprezentanții desemnați oferă consumatorului explicații clare, accesibile și adaptate circumstanțelor în care este oferit contractul de credit, cu privire la informațiile generale și precontractuale furnizate potrivit art. 11 și art. 12, în măsura necesară pentru ca acesta să poată evalua dacă produsul de credit și eventualele servicii accesorii corespund nevoilor sale și situației sale financiare.”.

17. Cu referire la art. 15 alin. (1) și (2), deși creditorii financiari vor realiza evaluarea bonității consumatorului în baza actelor normative emise de BNM, iar creditorii non-financiari – în baza actelor normative emise de

CNPF, considerăm necesară asigurarea unei abordări armonizate a cerințelor aplicabile ambelor categorii de creditori.

O asemenea armonizare este importantă pentru evitarea unor dezechilibre de reglementare, care ar putea conduce, pe de o parte, la aplicarea unor cerințe insuficient de riguroase în cazul creditorilor non-financiari, iar pe de altă parte, la instituirea unor obligații excesiv de împovărătoare pentru creditorii financiari.

18. Se propune completarea art. 18 alin. (3) cu următorul text: „Interdicția voluntară produce efecte din momentul înregistrării acesteia în baza de date a biroului istoriilor de credit.”

Totodată, se propune completarea art. 18 cu un alineat nou, cu următorul cuprins: „Biroul istoriilor de credit este responsabil pentru corectitudinea, integritatea și actualizarea în termen a informațiilor privind interdicțiile voluntare înregistrate în baza sa de date, iar eventualele neconformități ale acestor informații nu pot fi imputate creditorului, cu excepția cazurilor în care acestea sunt cauzate de culpa creditorului.”.

19. În ceea ce privește prevederile art. 19 alin. (5) pct. 1) și 2) din proiect, sunt aplicabile în mod corespunzător observațiile, sugestiile de redactare și argumentele expuse anterior referitor la art. 4 alin. (7) lit. a) și b) (pct. 3 și 4 de mai sus), având în vedere similitudinea reglementărilor și necesitatea asigurării unei abordări uniforme pe parcursul textului normativ.

Referitor la pct. 4 din alin. (5), art. 19, se propune uniformizarea bazei de calcul utilizate cu alte prevederi din proiect și anume din ”cuantumul restant din valoarea totală a creditului” la ” din valoarea totală a creditului”. Referitor la prevederile art. 19 alin. (5) pct. 5) lit. a) și b), considerăm că formularea actuală necesită clarificări suplimentare pentru a evita interpretările excesiv de largi și aplicarea neuniformă a normei.

În primul rând, circumstanțele care declanșează aplicarea plafonului redus al penalităților nu sunt suficient delimitate. Textul nu precizează dacă diminuarea veniturilor consumatorului trebuie să fie involuntară, să aibă un caracter continuu sau să persiste pentru o anumită perioadă minimă de timp. În lipsa unor asemenea criterii, inclusiv reduceri temporare ale veniturilor, generate de situații ocazionale sau imputabile consumatorului, ar putea conduce la aplicarea plafonului redus, chiar dacă nu reflectă o dificultate financiară reală și obiectivă.

În acest context, considerăm oportun ca aplicarea plafonului redus să fie condiționată de existența unei reduceri involuntare a veniturilor, care persistă pe o perioadă continuă de cel puțin 3 luni și care este confirmată prin documente justificative relevante.

În al doilea rând, prevederea nu stabilește obligația consumatorului de a informa în prealabil creditorul despre apariția circumstanței relevante. În lipsa unei notificări scrise și a documentelor justificative aferente, creditorul nu dispune de o modalitate obiectivă prin care să poată lua cunoștință despre situația respectivă și riscă să fie sancționat pentru aplicarea plafonului standard în condiții de bună-credință.

Prin urmare, considerăm necesar ca textul să prevadă expres că plafonul redus se aplică începând cu data notificării scrise a creditorului de către consumator, însoțită de documentele justificative relevante, până la acel moment fiind aplicabil plafonul standard.

Cu privire la art. 19 alin. (5) pct. 6, se propune excluderea plafonului distinct de 0,02%. Or, instituirea unui plafon separat și mai redus nu este justificată, în condițiile în care proiectul prevede deja la pct. 4 un plafon

aplicabil pentru restanțele la achitarea ratelor de credit. Este mai coerent ca același regim să se aplice și după declararea scadenței anticipate sau rezoluțiunea contractului, când întreaga obligație devine exigibilă.

După declararea scadenței anticipate sau rezoluțiunea contractului, creditorul suportă costuri suplimentare reale legate de recuperarea creanței, inclusiv costuri de notificare, negocieri, taxe de stat, onorarii avocațiale, costuri de executare, etc. Durata recuperării creanței este incertă și poate depăși considerabil câteva luni. În acest context, plafonul de 0,02% pe zi poate fi insuficient și poate încuraja comportament de neplată.

Suplimentar, se observă că plafoanele prevăzute la art. 19 alin. (5) pct. 1, 2, 4 și 6, precum și plafoanele corelative din art. 4, art. 29 și art. 30, nu sunt prevăzute ca atare de Directiva 2014/17/UE. Aceasta nu stabilește limite procentuale de 0,005%, 0,02%, 0,05%, 0,2% sau 25% și nici nu impune o anumită bază de calcul.

Directiva reglementează această materie prin principii generale. În cazul neexecutării obligațiilor de plată, aceasta permite statelor să prevadă că sumele aplicate consumatorului nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru compensarea creditorului pentru costurile suportate ca urmare a neexecutării. Prin urmare, plafoanele numerice propuse de proiect reprezintă o opțiune de reglementare națională care depășește cerințele minime ale transpunerii Directivei 2014/17/UE.

În aceste condiții, asemenea limitări trebuie fundamentate printr-o analiză de impact și printr-o justificare obiectivă privind proporționalitatea măsurii, efectele asupra costului finanțării, asupra accesului consumatorilor la credit, asupra riscului de credit și asupra capacității creditorului de a recupera costurile reale suportate în caz de neexecutare.

În lipsa unei asemenea justificări, introducerea unor plafoane fixe și uniforme poate conduce la o intervenție disproporționată în mecanismul de formare a prețului creditului și în dreptul creditorului de a recupera costurile efective generate de neexecutarea contractului.

20. Art. 21, alin. (7) necesită clarificare, întrucât nu stabilește în mod suficient mecanismul de calcul al creșterii de 20%. În redacția actuală, nu este clar care curs se utilizează, între ce monede se face comparația, la ce dată se verifică pragul de 20%. Respectiv, același contract poate fi interpretat diferit dacă se utilizează cursul oficial al BNM, cursul comercial al creditorului, cursul de vânzare/cumpărare al unei bănci, etc. În plus, nu este clar dacă raportarea se face la moneda națională, la moneda în care consumatorul obține venituri sau la moneda din contract. Mai mult decât atât, avertizarea nu trebuie transmisă „periodic” în mod abstract, ci doar atunci când pragul este atins sau depășit.

21. Art. 25 propunem a fi completat cu alin. (5) care să prevadă că: „Exercitarea dreptului de revocare se realizează cu respectarea principiului echilibrului contractual, astfel încât să nu afecteze în mod disproporționat interesele legitime a creditorului, inclusiv dreptul acestuia la recuperarea costurilor efective suportate până la data revocării.”.

Completarea propusă urmărește asigurarea unui echilibru contractual între protecția consumatorului și interesele legitime ale creditorului, astfel încât exercitarea dreptului de revocare să nu producă efecte disproporționate în raport cu costurile pe care le va suporta creditorul.

22. Propunem reformularea prevederilor art. 29 alin. (1) după cum urmează: „Creditorii pot, la solicitarea consumatorului sau cu acordul acestuia, să aplice măsuri rezonabile de restructurare a creditului, în funcție de

evaluarea individuală a situației financiare a debitorului și de fezabilitatea economică a recuperării creanței, înainte de a iniția procedurile de executare silită, în conformitate cu politicile și procedurile interne stabilite în acest sens.”.

Reformularea propusă are drept scop clarificarea faptului că restructurarea creditului se aplică în baza unei evaluări individuale a situației debitorului și a viabilității măsurilor de restructurare. Această abordare ar permite identificarea unor soluții sustenabile de rambursare, menținând totodată dreptul creditorului de a recurge la mijloacele legale de recuperare a creanței atunci când restructurarea nu este justificată sau fezabilă.

23. Art. 29 alin. (4) necesită modificare, întrucât obligația creditorului de a informa consumatorul „în scris” din prima zi a aducerii la plată și ulterior după fiecare perioadă consecutivă de 10 zile poate genera costuri operaționale disproporționate, în special dacă această obligație va fi interpretată ca obligație de transmitere a notificărilor pe suport de hârtie.

Scopul normei este informarea efectivă a consumatorului despre existența restanței, cuantumul acesteia și consecințele neachitării, iar acest scop poate fi atins și prin mijloace moderne de comunicare, inclusiv mijloace de comunicare la distanță. Prin urmare, norma trebuie să permită transmiterea notificărilor prin orice mijloc de comunicare agreat de părți în contract, care permite creditorului să facă dovada transmiterii.

Propunem modificarea art. 29 alin. (4) după cum urmează:

„(4) Creditorul informează consumatorul, în scris, cu privire la sumele restante și consecințele neachitării acestora, la momentul apariției restanței și ulterior, periodic, la intervale rezonabile stabilite prin politicile interne ale creditorului, dar nu mai des de o dată la 30 de zile calendaristice. Obligația de informare periodică se aplică în cazul în care suma restantă depășește un prag minim stabilit de creditor în politicile sale interne, proporțional cu valoarea creditului. Informarea consumatorului poate fi realizată prin mijloace electronice, inclusiv prin mesaje automate sau acces în contul personal al consumatorului, fără obligația transmiterii individuale pe suport de hârtie, cu condiția asigurării accesului permanent la informație.”.

Cu referire la art. 29 alin. (6), în sensul în care în forma actuală norma nu condiționează aplicarea plafonului redus de 0,05% de nicio obligație de notificare din partea consumatorului. Aceasta creează un risc juridic semnificativ pentru creditor, evenimentele prevăzute la lit. a) și b) (șomaj, pierdere de venit, deces) sunt fapte personale care se produc în sfera consumatorului și despre care creditorul nu are nicio modalitate obiectivă de a lua cunoștință în timp util, fără o informare expresă din partea acestuia.

În lipsa notificării, creditorul aplică în mod legitim plafonul standard de la alin. (5), fără a putea fi considerat în culpă. Impunerea retroactivă a plafonului redus pentru perioada anterioară notificării ar constitui o sancționare a creditorului pentru o circumstanță pe care acesta nu o cunoștea și nu o putea cunoaște, ceea ce contravine principiului răspunderii bazate pe culpă. Condiționarea aplicării plafonului redus de notificarea scrisă însoțită de documente justificative asigură un echilibru just între protecția consumatorului aflat în dificultate și securitatea juridică a creditorului.

Astfel, propunem reformularea art. 29 alin. (6), după cum urmează:

„(6) Plafonul prevăzut la prezentul alineat se aplică începând cu data la care consumatorul sau, după caz, succesorii legali ai acestuia notifică în scris creditorul cu privire la survenirea evenimentului prevăzut la lit. a) sau b), însoțind notificarea de documente justificative relevante. Până la data notificării, se aplică plafonul prevăzut la alin. (5).”.

Cu privire la art. 29 alin. (7), se propune excluderea limitării dreptului creditorului de a pretinde plățile prevăzute la alin. (5) și (6) doar pentru o perioadă de 180 de zile de la data apariției restanței.

O asemenea limitare este nejustificată și disproporționată, în condițiile în care proiectul conține deja mai multe mecanisme de protecție a consumatorului, inclusiv plafonarea cuantumului zilnic al penalităților, dobânzilor de întârziere sau dobânzilor majorate, limitarea totală a plăților ce pot fi percepute, obligația creditorului de a aplica politici de restructurare și restricțiile privind declararea scadenței anticipate.

Limitarea la 180 de zile nu ține cont de durata reală a procedurilor de recuperare a creanțelor, care poate fi influențată de comportamentul consumatorului, de complexitatea dosarului, de necesitatea negocierilor, de procedurile judiciare sau de executare și de alte circumstanțe independente de voința creditorului. În consecință, această limitare poate conduce la imposibilitatea creditorului de a compensa în mod rezonabil costurile generate de neexecutarea obligațiilor de către consumator.

Suplimentar, Directiva 2014/17/UE nu impune un termen de 180 de zile pentru aplicarea costurilor aferente restanțelor și nu stabilește plafoane numerice de tipul celor prevăzute în proiect. Prin urmare, termenul de 180 de zile reprezintă o opțiune de reglementare națională care trebuie justificată printr-o analiză de impact și prin argumente de proporționalitate.

Cu privire la art. 29 alin. (8), obligația consumatorului de a notifica creditorul cu privire la încetarea situațiilor prevăzute la alin. (6) lit. a) este insuficientă și ineficientă în practică. Consumatorul nu are un interes economic real să informeze creditorul despre încetarea situației care justifică aplicarea plafonului redus de 0,05%, întrucât o asemenea informare ar conduce la aplicarea regimului general mai puțin favorabil acestuia.

Pentru ca norma să fie aplicabilă în mod efectiv și echilibrat, se propune ca situațiile prevăzute la alin. (6) lit. a) să fie demonstrate prin documente justificative și reconfirmate periodic la solicitarea creditorului.

În cazul în care consumatorul nu prezintă documentele solicitate sau nu reconfirmă menținerea situației respective într-un termen rezonabil, creditorul trebuie să fie în drept să aplice regimul general prevăzut la alin. (5), fără a fi sancționat pentru lipsa unei notificări din partea consumatorului.

Propunem reformularea art. 29 alin. (8), după cum urmează:

„(8) Aplicarea plafonului prevăzut la alin. (6) este condiționată de prezentarea documentelor justificative și de reconfirmarea periodică a situației respective, la solicitarea rezonabilă a creditorului. În cazul în care consumatorul nu prezintă documentele justificative sau nu confirmă menținerea situației într-un termen de 15 zile de la solicitarea creditorului, creditorul este în drept să aplice regimul general prevăzut la alin. (5), începând cu data expirării termenului respectiv.”

24. Art. 30 alin. (1), (3), (4) și (6) necesită revizuire, întrucât, în redacția actuală, instituie o succesiune de termene care amână excesiv posibilitatea creditorului de a iniția procedurile judiciare sau de executare silită pentru recuperarea creanței.

Potrivit art. 30 alin. (1), creditorul poate declara scadența anticipată, rezoluțiunea contractului sau poate transmite unei persoane terțe dreptul de încasare a creanțelor doar dacă termenul oricărui plăți restante depășește 90 de zile de la data scadenței acestora. Ulterior, potrivit art. 30 alin. (3), perioada dintre declararea scadenței anticipate și inițierea procedurilor de executare silită sau a acțiunilor judiciare nu poate fi mai mică de 90 de zile. În consecință, creditorul poate fi împiedicat să inițieze procedurile judiciare sau de executare timp de aproximativ 180 de zile de la apariția restanței.

Această soluție este disproporționată, mai ales în contextul în care proiectul instituie deja multiple limitări în privința costurilor, penalităților, dobânzilor de întârziere, scadenței anticipate și recuperării creanțelor. Amânarea cu cel puțin 180 de zile a posibilității creditorului de a iniția procedurile legale de recuperare poate conduce la acumularea pierderilor, deprecierea garanției, creșterea costurilor de administrare și reducerea capacității creditorului de a-și recupera creanța într-un termen rezonabil.

Suplimentar, art. 30 alin. (6) prevede că, până la inițierea procedurii de executare silită sau a acțiunilor judiciare, consumatorul are dreptul să solicite creditorului vânzarea bunului imobil ipotecat direct de către consumator, iar creditorul acordă acest drept pentru o perioadă de cel puțin 3 luni. În lipsa unei corelări clare cu alin. (3), această prevedere poate prelungi perioada de așteptare până la aproximativ 270 de zile.

Mai mult decât atât, art. 30 alin. (6) nu este corelat cu art. 30 alin. (4). Potrivit alin. (4), dacă în termen de maximum 180 de zile de la declararea scadenței anticipate creditorul nu a inițiat procedura de executare silită sau acțiuni judiciare, acesta este decăzut din dreptul de a aplica plățile prevăzute la alin. (2). Totuși, alin. (6) poate obliga creditorul să amâne inițierea procedurilor pentru încă cel puțin 3 luni, la solicitarea consumatorului, fără ca proiectul să prevadă suspendarea sau prelungirea termenului de 180 de zile prevăzut la alin. (4). Această necorelare creează un risc evident ca creditorul să fie sancționat prin decădere, deși întârzierea inițierii procedurii nu îi este imputabilă, ci rezultă chiar din exercitarea unui drept acordat consumatorului de lege.

Respectiv, propunem art. 30 alin. (1), (3), (4) și (6), astfel încât măsurile de protecție acordate consumatorului să nu conducă la blocarea disproporționată a dreptului creditorului de a-și recupera creanța și să nu creeze contradicții cu termenele legale.

În special, propunem:

- reducerea sau eliminarea termenului suplimentar de 90 de zile prevăzut la art. 30 alin. (3), în condițiile în care art. 30 alin. (1) prevede deja un termen de 90 de zile până la declararea scadenței anticipate sau rezoluțiunea contractului;
- clarificarea faptului că perioada acordată consumatorului pentru vânzarea directă a bunului imobil ipotecat potrivit art. 30 alin. (6) se include în termenul prevăzut la art. 30 alin. (3), iar nu se adaugă acestuia;
- completarea art. 30 alin. (4) cu o prevedere expresă potrivit căreia termenul de 180 de zile se suspendă pe durata perioadei acordate consumatorului pentru vânzarea directă a bunului potrivit alin. (6);

- stabilirea unui termen-limită în care consumatorul poate solicita vânzarea directă a bunului imobil, de exemplu în termen de 15 sau 30 de zile de la notificarea privind declararea scadenței anticipate, pentru a evita folosirea acestei solicitări ca mecanism de tergiversare a recuperării creanței;

De asemenea, observăm că Directiva 2014/17/UE nu impune termenele prevăzute de proiect. Directiva prevede obligația statelor de a încuraja creditorii să manifeste o toleranță rezonabilă înainte de executare, însă nu impune blocarea dreptului creditorului de a iniția recuperarea creanței prin termene succesive rigide.

25. Considerăm necesară reformularea art. 30 alin. (8), potrivit căruia creditorul poate refuza eliberarea acordului de vânzare a bunului imobil dacă „raportul de evaluare a bunului imobil, elaborat cu cel mult 12 luni înainte de înaintarea unei oferte de către terțul cumpărător, indică o valoare cu cel puțin 1/3 mai mică decât valoarea bunului conform raportului de evaluare”. Această formulare este neclară, deoarece pare să compare valoarea indicată în raportul de evaluare cu valoarea bunului conform aceluiași raport de evaluare.

Pentru asigurarea clarității și previzibilității normei, se propune reformularea art. 30 alin. (8), astfel încât să fie indicat expres criteriul în baza căruia creditorul poate refuza acordul de vânzare, după cum urmează:

„(8)Creditorul comunică consumatorului acordul sau refuzul motivat cu privire la efectuarea vânzării, în termen de cel mult 3 zile lucrătoare de la primirea informațiilor prevăzute la alin. (7). Creditorul este în drept să refuze eliberarea acordului de vânzare a bunului imobil dacă prețul oferit de terțul cumpărător este cu cel puțin o treime mai mic decât valoarea de piață a bunului imobil stabilită printr-un raport de evaluare elaborat cu cel mult 12 luni înainte de înaintarea ofertei și dacă prețul oferit nu acoperă integral obligațiile de plată ale consumatorului față de creditor.”.

26. Cu privire la art. 30 alin. (11) lit. c) și f), constatăm că aceste prevederi, în forma actuală, pot crea dificultăți practice semnificative în procesul de comunicare amiabilă cu consumatorul sau fidejusalul. Lit. c) interzice contactarea consumatorului sau a fidejusalului la locul său de muncă, iar lit. f) interzice comunicarea în intervalul orar 19:00–08:00.

Aplicarea cumulativă a acestor restricții poate reduce excesiv intervalul efectiv în care creditorul poate comunica cu consumatorul. În practică, mulți consumatori se află la locul de muncă în intervalul obișnuit de activitate al creditorului. Astfel, creditorul ar fi limitat în posibilitatea de a contacta consumatorul în timpul programului său normal de lucru. Pe de altă parte, dacă după ora 19:00 comunicarea este interzisă, creditorului îi rămâne un interval foarte restrâns pentru contactarea consumatorilor după programul de muncă al acestora. În practică, acest interval poate fi insuficient pentru gestionarea unui număr mare de cazuri și pentru purtarea unor discuții reale privind soluționarea amiabilă a situației.

O asemenea limitare poate afecta inclusiv scopul urmărit de proiect, și anume încurajarea comunicării amiabile, identificarea unor soluții de restructurare și evitarea executării silit.

Se propune reformularea art. 30 alin. (11) lit. c), astfel încât să fie interzisă contactarea angajatorului, a colegilor sau utilizarea canalelor de serviciu fără consimțământul consumatorului, dar să fie permisă comunicarea directă cu consumatorul prin mijloacele personale de contact comunicate creditorului.

Propunem expunerea lit. c) în următoarea redacție:

„c) contactarea angajatorului, a colegilor de serviciu sau a altor persoane de la locul de muncă al consumatorului ori al fidejursorului în legătură cu recuperarea creanței, precum și contactarea consumatorului sau fidejursorului prin canale de comunicare de serviciu, cu excepția cazului în care consumatorul sau fidejursorul a indicat expres aceste date de contact pentru comunicarea cu creditorul.”

De asemenea, se propune revizuirea lit. f), astfel încât intervalul permis pentru comunicare să fie rezonabil și compatibil cu realitățile practice ale activității creditorului și ale consumatorului.

Propunem următoarea redacție pentru lit. f):

„f) comunicarea cu consumatorul, în legătură cu recuperarea creanțelor, în intervalul orar 21:00–08:00, cu excepția cazurilor în care consumatorul solicită în mod expres un alt interval de contact.”

Alternativ, considerăm oportună examinarea unei abordări bazate pe principii generale de interdicere a practicilor de hărțuire, constrângere sau abuz, fără instituirea unor restricții exhaustive privind modalitățile și intervalele de comunicare, care pot limita disproporționat utilizarea mijloacelor legale de recuperare a creanțelor.

În acest sens, alin. (11) ar putea avea următoarea redacție:

„(11) Se interzice creditorilor, în procesul de recuperare a creanțelor aferente contractului de credit, utilizarea de tehnici, practici sau comportamente care au caracter de hărțuire, constrângere ori abuz față de consumator sau fidejutor, precum și utilizarea de amenințări sau presiuni care au drept scop vătămarea fizică ori psihică a acestora. Creditorii sunt în drept să utilizeze toate mijloacele legale de recuperare a creanțelor, inclusiv notificări, somații, contactarea consumatorului prin orice mijloc de comunicare și inițierea acțiunilor judiciare, în conformitate cu legislația în vigoare.”

Considerăm că o asemenea abordare ar asigura un echilibru mai adecvat între protecția consumatorului și necesitatea menținerii unor mecanisme eficiente de comunicare și recuperare amiabilă a creanțelor, în conformitate cu principiul proporționalității și cu obiectivul evitării executării silit.

27. Propunem completarea art. 32 cu un nou alin. (5), după cum urmează:

„În cazul în care, ulterior cesiunii, se constată că cedentul a perceput costuri care depășesc plafoanele legale prevăzute de prezenta lege, obligația de restituire a sumelor percepute nelegal și răspunderea pentru încălcările comise anterior cesiunii rămân în sarcina cedentului. Cesionarul nu preia răspunderea pentru încălcările săvârșite de cedent anterior datei cesiunii, însă este obligat să aplice, de la data cesiunii, toate prevederile prezentei legi.”

Alin. (1) al art. 32, prevede că cesionarului i se aplică drepturile și obligațiile creditorului, ceea ce ar putea fi interpretat extensiv în sensul că cesionarul preia și răspunderea pentru încălcările comise de cedent anterior cesiunii. Clarificarea propusă protejează cesionarul de bună-credință și menține răspunderea acolo unde încălcarea a fost comisă, asigurând totodată că cedentul nu poate scăpa de răspundere prin cesionarea creanței.

28. Se propune excluderea alin. (2) din art. 41: „Creditorii, individual sau prin asociații patronale sau organizații necomerciale, organizează, cel puțin anual, activități de informare și educare a consumatorilor”.

Obligația creditorilor de a organiza cel puțin anual activități de informare și educare a consumatorilor reprezintă o sarcină administrativă și financiară suplimentară, nelegată de activitatea de creditare propriu-zisă. Această obligație depășește scopul prezentei legi și al Directivei, care nu impune creditorilor organizarea de evenimente de educație financiară. Contribuția la educația financiară este deja acoperită în mod suficient de alin. (1), care prevede o obligație generală de participare.

Cu privire la art. 41 alin. (4), se constată că sintagma „dacă acestea au ca scop direct promovarea ori stimularea contractării de produse sau servicii financiare” este prea generală și poate genera interpretări subiective. Nu este clar pe baza căror criterii se va stabili existența scopului direct de promovare: denumirea creditorului, prezentarea datelor de contact, descrierea generală a produselor, utilizarea logo-ului, participarea reprezentanților creditorului sau faptul că, ulterior activității de informare, un consumator decide să solicite un credit.

Simplul fapt că un consumator, după participarea la o activitate de educație financiară, solicită ulterior un credit de la creditorul care a organizat sau a susținut activitatea nu trebuie să fie calificat drept încălcare. De asemenea, creditorul nu ar trebui să fie obligat să refuze un asemenea consumator.

Pentru aplicarea previzibilă a normei, este necesar să se distingă între educația financiară cu caracter general și publicitatea comercială. Interdicția trebuie să vizeze doar situațiile în care, sub aparența educației financiare, creditorul promovează direct produse concrete, oferă condiții comerciale speciale, colectează cereri de credit în cadrul evenimentului sau utilizează activitatea ca mecanism de vânzare.

Propunere de redacție pentru art. 41 alin. (4):

„(4) Se interzice creditorilor și intermediarilor de credite organizarea de evenimente și/sau publicarea unor materiale sub denumirea de «campanii de educație financiară» atunci când acestea au ca obiect principal promovarea directă a unor produse sau servicii financiare determinate, prezentarea unor oferte comerciale individualizate, stimularea imediată a contractării ori colectarea cererilor de credit în cadrul activității respective. Indicarea denumirii, logo-ului, calității de creditor, datelor de contact sau prezentarea generală a categoriilor de servicii oferite nu constituie, în sine, promovare directă, dacă activitatea are un conținut predominant informativ și educațional.”.

29. Considerăm necesară revizuirea prevederilor art. 50 alin. (1) lit. c), or, articolele incluse în conținutul lit. c) — în special art. 26, art. 29 alin. (1)-(7) și art. 30 alin. (1)-(4), (6), (8), (10), (11) — conțin plafoane explicite a căror depășire este deja sancționată prin obligația de restituire a dublului sumei încasate ilegal, prevăzută de legislația în vigoare. Aplicarea cumulativă a amenzii prevăzute la lit. c) pentru aceleași fapte constituie o dublă sancționare pentru aceeași încălcare, contrară principiului non bis in idem. Se propune excluderea expresă din lit. c) a articolelor care conțin plafoane explicite sau introducerea unei prevederi care să interzică aplicarea cumulativă a amenzii cu sancțiunea restituirii dublului sumei încasate ilegal.

30. La art. 51 alin. (3) propune excluderea sintagmei „dublul”.

În conformitate cu principiile generale ale dreptului administrativ și civil, o sancțiune trebuie să fie proporțională cu gravitatea încălcării. Restituirea dublului sumei depășește scopul unei măsuri destinate restabilirii situației anterioare (restitutio in integrum).

Directiva 2014/17/UE, pe care proiectul de lege o transpune, nu impune sancțiuni de tipul restituirii duble. Articolul 38 din Directivă se limitează la a solicita ca sancțiunile să fie eficiente, proporționale și disuasive — un standard pe deplin îndeplinit prin simpla restituire combinată cu o amendă administrativă. Introducerea obligației de restituire dublă depășește cadrul transpunerii și creează o asimetrie față de regimul aplicabil în statele membre ale UE.

Restituirea integrală a sumei încasate fără temei legal, combinată cu amenda administrativă și cu posibilitatea aplicării unor măsuri corective, asigură deja un efect disuasiv adecvat și repararea completă a prejudiciului consumatorului. Adăugarea unei componente suplimentare cu caracter punitiv nu aduce nicio valoare protectivă, ci generează, dimpotrivă, incertitudine juridică și potențial de abuz, care se vor reflecta în cele din urmă asupra capacității financiare a participanților profesioniști de pe piață de a se conforma celorlalte măsuri administrative impuse prin prezenta lege.

31. Propunem excluderea sintagmei „precum și 3 ani după aceasta” din conținutul art. 51 alin. (3). Extinderea aplicabilității sancțiunii cu 3 ani după încetarea contractului de credit este nejustificată, odată ce contractul a încetat și toate obligațiile părților s-au stins, nu există niciun temei pentru menținerea unei expuneri sancționatorii reziduale față de creditor.

32. La art. 51, propunem completarea alin. (4) cu următorul text:
„Transmiterea unei petiții a consumatorului de către autoritatea de supraveghere către creditor, în vederea examinării, nu este echivalentă cu inițierea procedurii administrative împotriva creditorului în temeiul prezentei legi.”

Prevederea actuală nu clarifică dacă simpla redirectionare a unei petiții de către CNPF către creditor constituie sau nu inițierea unei proceduri administrative, ceea ce blochează practic dreptul creditorului de a renunța voluntar la sumele care depășesc plafonul legal conform art. 51 alin. (5).

Se propune clarificarea expresă că redirectionarea unei petiții nu echivalează cu inițierea procedurii administrative și că, în acest caz, creditorul poate renunța unilateral la costurile care depășesc plafonul, fără a fi considerat că recunoaște o încălcare și fără a încheia un act adițional.

În concluzie, reiterăm susținerea AmCham Moldova pentru obiectivul general al proiectului de lege și pentru consolidarea cadrului de protecție a consumatorilor în domeniul creditelor garantate cu bunuri imobile rezidențiale.

Totodată, considerăm important ca mecanismele de protecție instituite prin proiect să fie formulate într-o manieră clară, previzibilă și proporțională, astfel încât acestea să nu genereze blocaje operaționale, costuri excesive de conformare sau limitări disproporționate ale activității legitime de creditare și recuperare a creanțelor.

În opinia noastră, o reglementare echilibrată trebuie să asigure atât protecția efectivă a consumatorilor, cât și menținerea unui cadru funcțional și sustenabil pentru piața creditării, în concordanță cu principiile Directivei 2014/17/UE și cu necesitatea asigurării accesului responsabili la finanțare.

Rămânem deschiși pentru participarea la consultări suplimentare și pentru discutarea propunerilor formulate în prezentul document de poziție.

Cu respect,

Mila Malairău

Director Executiv

Camera de Comerț Americană din Moldova